

با کورتورقولوژی قوغره سنک غیر علمی برقراری

کینلرده با کوشهرنده برتورقولوژی (تورکیات)
لوفنر سی ماربلاندینی اوراده تکلیف سورتیه
بعضی مفرقا: اتخاذ ایلدییکی معلومدر. مفرادان
بری، لاین حریرلرینک قبوله عالم ایدی. بومستله
بوونک متممی اولان ائلا مستلمی حفته، یونین
طفر اول اول غیر ایندیگم * تورکیده عربی
ولاین حریری بونلا مستلمی * عنوان ائمه
فکری ایضاح ایندیگمکن، بوموضوعه تکرار
رجوع ایتمک.

* حاتی * غیر سنک ۱۱۱ نوصولو ۲۰ مارت
۱۹۲۶ تاریخ نسته سی، بوفنر سنک مفراتی
حفته تفصیلات بربر ایکن، علمی اصطلاح حفته
اتخاذ اولان قراری، شوبله یازور:

* قراری: علم اصطلاحی حفته برقراری اشد.
بوفراره کوره * بعدما علمی اصطلاحلر ایچون
فلمسی ویا عربی لفظلر دکل، منحصر اولرووی
تورک استمالی تکلیف ایتمکده. بومستله،
تورک چهری حفته علمی اصطلاحلر تطبیق ایچون،
بر اصطلاح بجهتی تاسیسی تکلیف ایچور *
* قرار، علمک ائدیته سندن اوزاق * سمانی *
برمقد ایله آتاش ایسه، هر حالده «غیر علمی»
بر قراردر.

نه ایچون؟

بونی ایات ائک ایچون * اول باول قوغره
اشترک این تورقولوژیک (تورکیاتلر) علمی
اصطلاحلرین تئیت لازمدر. فقط بو تئیت

علمده باشلاناردن اول تورقولوژیک شمولی
معناسی ایضاح ایتم. تورقولوژی، تورکلیک

قلمس بدن بون موضولردن بحث این علمدر.
بک بر حریری اولان تورک لاتینی، تورک ادبیاتی،
تورک تاریخی، تورک حقوق، تورک جغرافیاسی،
تورک استمالی، تورک اقتصادیات، تورک کنایاتی،
تورک مسکاتی، تورک عتیقات، تورک خلقیات،

تورک شاعرلیقی، تورک عربیاتی، تورک جریاتی،
الح، الخ، الخ، تورقولوژی برک حالده تکمیل ایلدر.
دیاده، متمد تورک اولکلرک بوشرکمه تکلیف متمد

هر کزک بونسته و نمداد ایندیگم حریرلر، ب
الکلرک علمی هر کزک معنی ایله بونلا، تورقولوژیک
نه قدر کیش برموضوح اولدینی آکلیم، هبیبه

کوچ کادردر. مثلا تورکیاتی اله آلم. تورکیاتی
بیوک بر اینطورانی تکمیل ایتمش اولدینی ایچون،
حفته پایلهجی تورکیاتی تئیمای دها کیشدر.

تورک، اینطورانی داخنده باشامش والیوم
تورکیاده باشانان غیر تورک مللر اوزرینه لسانی
حر، احتی ایله نایر بر افسدر بر اچور.

لسان خصوصده برمال کتیریم ناسیانیولوه
متمک تورکیا موسولریک لسانی (۶۰۰۰) لفتدن
عبارت ایکن، بوزک (۳۰۰) بیا نام تورکیه

ویا خود تورک جذرله ولاحه لایله یالین گله لردر.
قاهره ک خدیویه کتبخانه سنده (شیدکی) سیملیک
کتبخانه (بی) اوقودین بر کتبخانه، تورکیه دن سرجه

کیمش کوزی سناوز لفتک جدولی کورد،
تورکیه ک عین قولی ناییری بونجه، ارمینییه، عربیه،
بولدازه، آرمادوجه، رومیه، اوزرینه کورلیور.

صرف تورکیای عالم اولان بر لسانی ناییر، تورکیا
تورقولوژیک بک مهم برموضوعی تکمیل ایلر.

تورقولوژیک ساحه سی اوقدر واسع و اوقدر
کرت اولدیی معلوم اولدقن سورکه، بر آرده
تورلوغدن بحث ایتم. تورقولوژ،
تورقولوژیک برموضوع ویا آره لرمه مناسبت اولان

موضوعلر ایشغال ایند کیسه، دیکدر. مستقنلری
آردر. مثلا تورک لاتینی ایشغال ایند بر تورقولوژ،
تورک ایچا بایته واقف دکدر. کتک تورک سکوتیه

قول ایند بر تورقولوژ، تورک حوقوقدن خبردر،
چونک موضولر حفته. بواستاس موجبه
یا کوفنر سنه اشتراک ایند تورقولوژیک کلیمی

لسانی و اشتقاقی کادردر. بوزک لسانیات ایله
ایشغال ایند کوجوک بر عربی، لاتین، حریری،
اصطلاح و لسانه عالم مستلملری تدقیق وقرار اخذ

ایتمک سورکه قراریش تورقوله کتک عربیه سنه
عرض ایتمش و متخذ قراریده، قوغره حقه قبول
اولتدر.

کوجوک عربیه، اصطلاحلر حفته، بوزله بر
قرار آلدران عامل ندر؟

فکریم کوره، بوفنر حفته لاتین
حریرلرک استمالی قبول اولدقن سورکه،
اصطلاحلرک - عربی حریرلر ایله یازیلجی اولان

املاک عرض ایدهجکی مسکلت بوزدن - عربیه
وضعیه دن دکل و اورویان آتاشی دها مناسبت
اولاجی دوشونش و اورویان تئیرلرک استمال

ایلدینی صبه و قوغره بوسوبی قرار کتکده
قول ایتمدر. کوجوک عربی بوفرانی آیر ایکن،
عیا تورکیده ایوم قولایلان علمی اصطلاحلرک

عددی حفته بر فکر ایتمش و یا خود ایتمک
تئیت ایتمی؟ ظن ایتم. چونک کونکی اصطلاحات

و تدبیرت علمیه سن، ظن ایله بکندن قات
بککدر. ۱۹۰۸ مشروطیتدن سورکه، بزده
فکریات ساحه سنده سانده موجود کتکمه رتخاً
اک زیاده ایلدیلر شمه لسان ویا خصوص لغتدر.
اوزماندیزی، سانزه کین اصطلاحات و تدبیرلرک
عددی لاق اول بیکدر. بومستله، عربیه
ایلدیلرین علمک بک تئیرلرینک عددی حسابا قانایورم.
شمدی براده بر سول وارد اولور. آروویاتی
تئیرلرک قبولی فرض ایدهجکم موجود علمی تئیرلر
نه پایلهجی؟ عیا بونلری دهی آروویا لاشدره جغز؟
شاید، بونلر علی حاله بر ایلدیلر اولور ایسه
ایلدیلر، بونلردن بری بک قبول اولونه جی آروویاتی
تئیرلردن بوزله بر اتمس عربک یا بقی ایجاب ایلر
ایسه، نه پایلهجی؟ تئیرلردن هانتکیستی ترجیح
ایدهجک؟

عیا غروب، بوجهی تدقیق ایتمی؟ ظن ایچورم.
بینه فکرمه کوره دیرم که غروب * مادام که لاتین
حریری قبول اولونه جقدر، * آروویاتی تئیرلر *
قبول اولنسون * دوشونشدر.

بوشراطلر تجیده آلمان فرازک معناسی بودر *
تورکیه، عادی برایش لسانی درک سته ایلدیرمک
یعنی خلقی آراسنده عالمه وایش مکتوبلری تطبیق
ایتمک یازار بر واسطه اوله جقدر. اوزمده، تورکیه ک
انکشافی، علملر سته درجه سنه اسنادی ایچور *
مانجه و حکومتیه پایلان سسی وغیرت زده
قایور * غروب بونی دوشونش * آرواسی

بیلیمدر. فکرمه کوره، هرورب حفته صرف
سیاسی نقطه نظرندن حل ائک ایتمشدر. اکر
چوسوک عالمه سده لاکیلور ایسم که تورکک نامنه
یا کیکلمش آرزو ایلدرم - عربیک قراری نامیه
غیر علمی اولدینی غیر قابل تطبیق اولدینی ایضا
و اثبات ایلدرم.

بردمه، «ارویاتی تئیر» نه دیکدر؟ «ارویاتی»
کلمه سی برمقدرکه، بونلر اویایه شاملدر. حالیکه
«ارویاتی تئیر»، اوروپا قلمه سنده باشانان مللرک
لسانلرینده قولایلان تئیرلر دیکدر. بوزک
«ارویاتی تئیر» قولایلان ممال اولدقن فرض
ایدهجک. مملودرکه اورویا ده کتک زیاده علمک ترقی

ایلدی برلر آتاشیه، انکلیزه، فرانسجه، ایٹالیه
تکلم ایلدن برلردر. بوزک، بر اویاتی تئیرلر،
کیشی کولی یعنی کام آتاشیه، گاه انکلیزه،
گاه فرانسجه، گاه ایٹالیه یعنی مین
برلساندی آله قار؟ برنجی عالمه لایز، علمی
نام بر وحدت دکل، غیر علمی یامانلر بر وحدت
تکلیف واکتبی حظه، کندیستی طار بر چر بوز

ایتمده حسن ایدهجکدر.
شاید غروب، «ارویاتی تئیر» ایله، لاتین
ویوان لسانلری صراد ایدهجیه، آلهانیر. چونک
بو ایکی لسان، اصطلاحات یا بق خصوصده قونری
عالم ایشدر. زرا، عرفان سرکزینک لاتین
علمکندن آتاشیه نال مکان ایتمک یا خود
ایتمک، علملر ایشدر، علملر ایشدر، لک اعلا بیلر.

وانتیه علم، حیوانات کی علملرک اصطلاحات علمی
لاتینه، بونلرینک آتاش اولدینی ایچون، بواستاس
عاطفه ایلدشدر. حالیکه زمانه زده پایلان و ایلدیه
پایلهجی اولان اصطلاحات علمیه سده، لاتینه
ویوانجهک برلری بک محدوددر.

حال حاضرده، اصطلاحلر برلساندن دیکر لسانه
ترجه سورتیه نقل و قبول اولور. آثار علمیه ک
بوزده مسکاتی آتاشیه و یوانجه ایله هیچ مناسبت
اولان آتاشیه پاییلور. آنلاظر دها ایلری به
وازه رق، لاتینه، ویوانجه ایله یاریلر هر کسک
قولایلدی کله لری بیه قبول ایچورک آتاشلدر برور.

مثلا * نظراف و تقون * کله لری هر کسجه قبول
اولدینی حظه، آنلاظر * نظری قبول ایچور
و بونلر بشفه بو ایکی کلمه ک افاده ایشدر
معناری نظر اعتباره آله رق، بکی آلمان کله لری
پاییلور. نظراف، (اوزافه یازان) معناسی افاده

ایند Fernschreiber و نظریه (اوزاق ایله
قولوشان) معناسی فاده ایند Fern precher
دورلر. اتم سر کیر یا بق خصوصده بک ایلریشلی
اولان آلمان لسانی، اصطلاحات ساحه سنده، برنجی
درجه ی قازاندشدر. بونلر بشفه، دیکر لسانلر

بالاده بولیدیلر ک، عرفان ک بک علمک
اولان آتاشیه علملرک اصطلاحلری، آتاش
بجوریتنده درلر. مثلا تورکیده لسانی بر تدبیر اولان
«مفهوم» کلمه سی قرانتز جنک concept کلمه سندن
آتاشدر. فرانسولر بولکلی عیا آتاشیه Begriff
کلمه سندن ترجمه ایشدر. فرانسجه ک concept
آتاشیه Begriff سملرینک صدرلرینک معناری
و فهم ایله درک تورکیه ک «مفهوم» تئیری دخی

فهم ائک صدرلندن آتاشدر.
بوملار، بکی اصطلاحات یا بق مسئله سنه دائر
بررک و برور، ظن ایلدریم. اصطلاحات ساحه سنده

لاتینه و یوانجهک لونی آتاشدر. «ارویاتی تئیر»
ترکی تلفظ هیچ برشی افاده ایتمک برکایدور.
چونک علمک، علمک، کندی لسانی زکینک برک کیشیلدینی
برسرده، بر دخی کندی لسانی زکینک برک کیشیلدینی
چایلشلیز. یا کوفنر سنک اصطلاحات حفته
بردی اراز، لسانلر قیراندیرمکن بیه برشیه
یارایماز، چونک قراری غیر قابل تطبیقدر.
بن و لسانلرک تورکیه ک لسانلر سته طار ایلدریم.
حال حاضرده تورکیه سن، اصطلاحات لسانی اوله
مساعده کایدور. بینه علمک اوزمان کتجه به ایلر
عربیه و یوانجه ایله پایلان اصطلاحلر عاجلر.
اصطلاح مسئله سنه، اشتقاق مسئله سی و اشتقاق
مسئله سنه امام مسئله سی و امام مسئله سنه حریرلر مسئله سی
هر بولدر. بونلر بونلر، تکمیل برک کیشیلدینی
بو و کله حفته آتاشی و ایلدیلر علمی تکمیل
پایلدن سورکه قرار بیلر. اولکی کون، حترمه، لایق
کلی ایچا بک ائدی، بوزک علملر معارف تکمیل
قونم سنده ایلر ایکن علمه اختصاصه عالم اولان
ایشلرده متخصصلر بوزور بوزور بوزور
وارد و یوانجه، بوزک لسانی آتاشی هر شیه
علمک حاکم اولی لازم کلدیکلی ایچون بر لسان
ایله آتاشیلدر.
اورام فالانتی

مسئله قبل (هفتین) نمایانی اطرافنده مطالعه هر سرد
ایده زك علاوه بمشدر :

— تورك كنه لری عرب حروفی ، اسلام
اجتماعیاتی ایله یقیندن حال ناسه كندادن صوكره
قبول وتطبیق اتمشدر : عرب حروفی ایله برابر
كیون عربك اسلام حرفی ده تورك جامعه لرینك
ملی حرفی اوزرنده اوزون مجادلانیدن صوكره آسما
اولمش ومان جان ملی تورك حرفی اوزون مدت
متروك و مهمل قالمشدر .

بجبا تورك جامعه لرینك بو قادار بو كسك فداكارلرله
تحمل ایده زك قبول وتطبیق ایتدكاری عرب حروفی
تورك لساننه اویغونیدر ؟

بو كا توركیات ایله متوغل متحصصك وبره چكی
جواب تماماً (لافونیک) و آتیدر : خابیر ! اوت
بیك كره ، یوز بیك كره خابیر !

تورك لسانی عرب حروفی ایله هیچ بر زمان
اویوشامشدر و اویوشاماز .

بو حروفك تورك جامعه لری طرفندن قبولنده ایكی
سبب آسما اولمشدر :

۱ — (قرآن) ك عرب حروفی ایله یازیلش
اولمسی .

۲ — عرب حروفك تورك جامعه لری اوزرنده
غیر ملی بر تأثیر یامسسی .

ایشته تورك لسانیك عرب حروفیله سنه لر دتیری
افاده ای دیله سنك ایكی و معناسز سبب لری .

عرب حروفی تورك لسانی افاده واسطه اولاماز
دیوروز . نه دن ؟

چونكه عرب حروفی هیچ بر زمان تورك حروفیله
تورك لسانیك (تون) لرینه اولاماز و اویامشدر .
عرب لسانیله تورك لسانی آره سنده اك بارز فرق
تورك لسانیكده (صائت) لرك صوك درجه تكمل
اولماسیدر .

بو كیفیت او قادار آچیقدر كه : عرب حروفك
اك حار طرفدار لری بیله بونی اعترافدن چكینه .
مه مكنددر لر . ذاتاً قونفرده ده هیچ بر زمان عرب
حروفك ایقاسی موضوع بحث ای دیله مشدر .

توركیه ، آذربایجان ، باشقردستان ، توركستان
توركستان چینی ، قریم توركاریله بین الملل توركوتوری
متحصصلری ، هر كس شو نقطه ده متحددی :
عرب حروفی تورك لسانیك افاده واسطه
اولاماز !

ومناقشه لر ، ایكی تاز اطرافنده جریان ایشدی :

۱ — اصلاح حروف ،

۲ — لاتین حروفی .

اصلاح حروفه طرفدار اولانلر تماماً اقلیتده
تالمشدر و قونفره نك صوك جلسه لرنده لاتین حروفك
مهمی ساحه ده كی حاكیمتی قبولده مضطر قالمشدر .
لاتین حروفك بین الملل (لسانیات) ده بویوك
بررول صاحبی اولدیفنی هیچ كیمسه انكار ایده مه مشدر .
بالخاصه عامك خلفه تعیمی خضر سنده باكو توركیات
قونفره سی نتیجه شوقراوی متفقاً قبول ایله مشدر :
« لاتین حروفك عملی ساده كی حاكیمت تطبیقه سی
ایله تورك جامعه لرینك تاریخی شان و شرف لریله متناسب
اولراق كچیر مكنددر اولدقاری استیخاله نك مدنق برترقی
وانكشایفه دوغرو اولانان صرحله لرنده كی قیمت
وامیمتی ، خلق طبقه لرینك معارفله صبق بر ارتباط
تأمینی الزام ایتدیردیکندن با كوده انعقاد ایدن
پرنجی توركیات قونفره سی عموم تورك جامعه لرله
علی الاطلاق شرق منلرینه لاتین الفبایك قبول
ولسانلرینك واسطه فاده سی عه ای دیله سی صمیمیتله
توصیه ایدر . »

پروفسور مه ندسه ل تورك جامعه لری طرفندن
لاتین حروفك قبولی متعاقب عرب و عجم (ترمینه
زون) لرینك قالدیریله سی لازم كله چكنددر اصرار
ایده زك قونفرانسی شوسوز لرله بیدر مشدر :

« باكو توركیات قونفره سی ایلك تجربه سننده
چوق موفق اولمشدر . لسان و علم ساحه سننده

تورك جامعه لری آراسنده كی ارتباطدن داها مهم
اولراق لاتین حروفك قبول وتطبیق بو كونه قادار
مهمل قالمش اولان بویوك تورك جامعه سنك غرب
مدنیت و علمیه تأسیس ارتباطنه یاردم ایش
اولاچقددر . باكو قونفره سنك نتیجه سی پارلاق
وعظیم بر موفقیت علمیه در .

تورک آرماسی سئله سی

حسین حسام الدین افندی به

جمهوریت آرماسی سئله سیته تاریخ انجمنندن
صوردنیز سؤاله، ائیکچی برقورد ماسالیه جواب
وردیگر، تورد ماسالیک انجمنده دکل بالکر
کندیکزه عالم اولدیغی انجمنده دکل بالکر
اول اوکر تک اوکر تک ایسته دیکم بولدی، چونکه
برعلم انجمنک تکرمنج عصرده سزک فکرتکره
اشتراکی، مملکت سئله سی علمیه سی نامنه پک الم
بردی اولدیغی، سئله سی بونک بولم اولدیغی
آکاشیلدندن سوکره، سزکله زها آچیق فووشه
بیایر، جوابکرده کی اوادای ظرفانه قارشینده
دوغروسی، بولم برمصاحبه دن کندیمی آلامدم.
لکن لطف اذیت یوروکر، «مصاحبه» دیوروم، «ماظره»
دکل، «مظلمن آراستنده» اولدیغی بونک بونک
«ماظره» امکائی موجود دکلمه، ده یوز،
مارز نکر وعاکشم بر برندن اوقدر فرقی،
اوقدر شدک نه، بونک دکلمه سی سز آکلورسکره
نه سزک دیکلر کزنی بونک، مثالی ایستورسکر؟
ایشته بته بوستورلرده چقان او نکتته وظرفت
دولو جوابکر!

سزک «میتولوژی» و «نولفلور» حقدنه هیچ
برفکر کن اولدیغی، نایله فرون وسطا ده یوز
حرکت اندیککری سولمشم. بوجوابکرله یاز
واغباره قارشنی بونی تأیید واثبات ایتمن اولدیگر.
قورد کویک لعتدن اولدیغی ایچون اصل ونسلیزی
قورده ارجاع اتمک چیرکین اتمن.. بونک ایطیل
متر حرنه اتمن... یکرمنج عصر مدنیتده بونک
ارجاع اتمن.. مقاله کزده صافدانه برادا ایله،
نکتله نظر اذیت ساورده ری یاردیکر بوشیلر،
قابلت فکریه کزی، بونک علمه وطفه، قدر بیکله
اولدیغی نه چچی برصورتده کوستریورا! تاریخ
انجمنده کی ارفادشکر سز برپاچه تاریخ عمومی
اولونسه، نفعه جه برمدیت تاریخی «آکره» سه لره قدر
مقد اولوردی. او وقت شو بوقاری نقل اتمدیکم
سطلر کزی اولونکن کندی کندیکزه محبوب
اولور، فزیر بونک... او وقت بونک آراستندن
وقبله بیلمه نه قدر بونک چقاردیکری حاطر لادجه
اوتایردیکر... او وقت «بونا» تورک اولدیغی
ادعا اندیککری دوشونمک، بونک جهان
کولورمه کافی کلک بونک بونکدن طولانی
صیباقی صیباقی ترل دوکر بونک... هله «لسانیات»
دئیلن علمک الفنی بیلمه دن تورک لسانه «تل»
یازمی فکری ترک اندردیکر... «دها» بیلمه
هاکی مرفلز کزی صایم.

اورد عتمه سنک آناملو تورکاری آراستنده
باشدیغی کوسترمک ایچون، غوزلرک چوق سکی
چوق لسنی رانی اولان «دده» قراتوت کتار «دن
مثال کتیرمشم. بونک بونک شی رد و لیمه
قالیشورسکر: «آناملو» بونک بونک زامانده قانز
پوتوران، صوره زهرلر بونک موغول
حکمداری قازان خان: «قوردکری» بونک، قره باشم
قزبان اولون قوردم سکادیه بیایر، چونکه موغول
عراقی ارکنه قون، ضیق اشطرابندن چقاران اورد
آدی بر سرکرده اولدیغی اعتقاد ایچون موغول
عرقندیر. دیه بونک عقل اوکره نکتده همت
ایدیورسکر. تورک ناریختک دیکر شه، لری شولم
دورسون حق اوغوزلرک تاریخی، عتمه لری نه قدر
بیلمدیکر بونک موغول و شافکر سبیه سنده برکرده داها
آکاشیلدور. دده قورتن کتاینده کوردیکر «سالور»
قازان» ی نامل برجرأت جاهلانه ایله جان موغول
حکمداری «قازان» یایوب چوقورسکر؟ ایشته سزک
بونک، مومنانک، بونک اوکفایتکر بونک بونک سفید
و حقیقه استناد ایچون حقیقی ارباب علی کولورمکن
باشقا بر شینه یازمانان سفطه لردن عبارتدر.
شیمدی بونک بونک سفطه لکره قارشنی لایق قالدق،
فقط سز هیچ بر طرفدن تنقید و اعتراضه اوغرامانجه
میدان بوسوتون بونک صاندیکر، جرائی آرتیردجه
تترتیردک. شیمدی بونک قدر یازدیگر شیلر هب
قورد ماسالیغی، لکن سوکچی قورد ماسالی
باشکره بلا کتیردی. اسکی ماسالار کزه برای
تراکت سن چقارمانان تاریخ انجمنی بیله بونک
سفطه لکره عمل ایلمه دی. شیمدی بونک بونک
صوکره سز «سالور قازان» ک کیم اولدیغی
آکاشیم:

«بولغازی» چادرمان، «ک» شجره تراکه
آدی بر برای واردکره تورک لکرک اسکی عتمه لرین
بانددر. اوراده یازدیغی کوره «سالور قازان»
ظهور اسلامدن اوج عصر سوکره باشامش اهرمان
برسکمداردی. عتمه اوغوزلرک اسلام بونی و عشیرت
طرز حیات و فکری لاتی بونک استناد ایتمکرده در.
«تکه» تورکلری آراستنده کی بر عتمه تک «تکه»
بوموت، «سالور» ارساری، قیبله لرلی «سالور»
قازان» اولدیغی ایشکارلی «غالکین» استنده
برانشو غراف قیلمدور. روس عالمندن «آرستوف» ک
ذکر ایشکی دیکر بونک عتمه سی «بالاواج»

قازان، «بیجا» لری «سالور قازان» چوقور
اولاری کوشته بر. رشید لری طیب «ک» مشهور
تاریخنده کوردیکر بر قید، اوصیراده خوارزم
حدودلرته باشان تورکلر آراستنده «سالور قازان»
حاطر سنک باشدیغی کوشتمکرده در. بوخسورده
ده افضله معلومات ایسترسه کز «تورکات» جموعه سی «ده
«سالور» لرحقدنه یازدیغی مقاله به مراجعت
ایده یایرسکر.
ایشته خوجا افندی، بونک مشله، فارشیکر ده.
کولرک تراکتی سوماستعمال ایتمکر بالان یا کابین
سفطه لر ساورمکرک جزایمی.. سوکره بوقورد
ماسالی سزی اوقدر شاشیرتمن که، احمد ذکی
ولیدی بونک راپورنی بیله دوغرو درست اوقوروب
آکاشیلاماشکر، احمد ذکی ولیدی بونک «ارکنه
قون» نسانه سی موغولره نسبت ایشدیگنی سولمک بونک
سوکره «پوشانه» موغولره ولیدی بونک نسبت
ایدرسه قضیات، حسام الدین رشید همدانیدن نقل
ایدرسه جهالت بونک منطقی، انصاف تره سنده، «
دیه فریاد ایدیورسکر. بونک سز دیرم که:
«آخوجا افندی! ذکی ولیدی بونک پوشانه»
موغول افسانه سی دکل، کولرک تورک افسانه سی
اولدیغی سولیدور. ایشته تورک بوردنک «۱۶۵»
صفحه سی. سز تورکجه اوقوردیکر شیلری بولم
آکلر سکر، سوزلرک هانکی عقل باشنده
آدام اینانیر؟ تاریخ انجمنده کی آکاشیلر بونک بیله
بوخسورده کی کولونج خطا لکردن طولانی تراکت
بر طرفه برافه یق سزک عتمی مطالعه لکره ایشکاری
ایچم دکلمه اعلان عبور بونک قالدیلر. باری بوندن
صوکره حد کزنی بیلکیر، بیلدیکر شیلره
قاریدیا بیکر، چونکه بونک حرکتله بالکر کندیکری
کولونج ایشکل قابیورسکر، مع الاسف منسوب
اولدیگر بر هیئت علمیه یده چوق فنا برومیت
صوقبورسکر. ایشته سز کصیمی دوست سوزی!

مدرس
کولونجی زاده محمد قود

تورن اجتماعيات قونفره سنك كشادي

۲۱ ملتك اشتراك ايتديكى قونفره ده عثمانلي بايرامى

قونفره به اشتراك ايدن ملتر ؛ اسبق باش وكيك نطق - مرخصم مصلح الدين عادل بلك نطق و تائيراي - خريطه ده كوچولن و قىلبرده بو يون ملت « مرخصم ، علميزده جرياني محتمل مباحثات ايجون تاماً حاضر لاشدر - قونفره نك ملي ظفر لرمز آوانه تصادق - غربك عقیده سی : « دوشه آل و رلمز . »

حربدن سوكر اكي اجتماعي و حقوق مسائلك اك مهملى حفته رجال سياسي و علمای معروفه ك اشراكيله « تورن » ده بر قونفره كشاد ايديله جكني و بو قونفره به حكومت سنيه طرفندن دارالفنون حقوق مدرسلرندن مصلح الدين عادل بلك مأموراً اعزام ايدان كى يازمشدق ، تورن اجتماعيات استيتوسيك دعوتى و ايتاليا حكومتك مظاهرت و معاونه تابه تشكلى ايدن قونفره نك مساعيسندن قارلر يوزى وقت وزمانيله خردار ايتك اوزره روماده بولونان بر بحر يريز تورنه كيدرك قونفره حفته اجناسات و معلوماتي يازمى بزه وعد ايتش و بولون برنجى مکتوبى كوندرمشدر :

و بو تابه وصول امرنده يالكن بين الملل حقوقده تشكيلات و اصلاحات وجوده كتيرمك دكاي ، بلكه اجتماعي حسانده مختلف ملتره منسوب عالملك و معتركلك دها صيق بر حيس اشتراك و اسانده جاليشمايى ايجاب ايديه جكنى بيان ، و بر مملكتده عالملك و مدرسلرلك افكار عامه اوزرينه اولان تائيراي و دارالفنونلك بو خصوصه ايفاسيله مكلف اولدى و طاقاي ايضاح ايله ش و ملتر آراسنده موجود اولان سوء تفهملرلك آتق بوسايه ده ازاله سي قابل اوليله جكنى سويله برك ، بو فكرلك انكشافى تامين ايجون انعقاد ايدن قونفره نك منشيئرينه ايتاليان ملي ايله تورن شهرينه ، نوركلرك و تورك دارالفنونك حساب اجزاملكارانه سنى ابلاغ ايتشدر . مصلح الدين عادل بلك سوزلى حاضر يوز اوزرنده محسوس بر تائير اويالدى . و خطيب بك حرازله ايفاشلدى . ارمي و بوغو - اسلاو مرخصلر ده سوز سويله دكمن سوكر اريس و رئيس تائيرل ايتايات به باشلانى . مرخصم رئيس تائيرل ميانده بولونقده در . بروغرام موجبجه قونفره بش شعبه به ايتريقه در . بو شعبه لردن هر برى مسائلى برنجى درجه ده تدقيق ايشدكمن سوكر ا نتيجه مقرراتي هيئت عموميه به عرض ايديه جك و اوراده مناشه اولونا جقدر . اعضا اوج كون شعبه لره جاليشه جق و درت كون عمومي مذاكرات جريان ايديه جكدر . بو مساعى حفته استحصال ايديه جكم معلوماتي ايتريجه بيله بريم .

قونفره حفته كى ايلك اجناساتى اوكرنك اوزره مصلح الدين عادل بكي روما اولتنده زيارت ايدم . متعدد سؤلرله شو جو ابلى ادم : « تورنه در ره مضر يرمى كور به بلك ايجون نه بولوك سعادتدر . قونفره حفته كى اجناساتى صور يورسكدر . هنوز فعاليت به باشلاما ديمز ايجون برشى سويله به يم . يالكن بوراده بر تورك مرخصى صفتيله بولونق فرصتدن اعظمى صورته ده استفاده ايديه جكم . قونفره نك بش انجمنه ده بردن دوام ايتك ماده ايكاسزدر . بن الخاصه برنجى ، ايكنجى و بشنجى شعبه لره بولونق املنديم . برنجى و ايكنجى شعبه لره جمعيت اقوام ، اقبيلرلك حقوقى حربه خراب اولان برلك اعمارى و بين الملل تسالديكى بزى جوق علاقه دار ايدن مسائل موضوع بخنددر . علميزده ، سويله نسي بك مختل بعض مسائل حفته تاميله حاضر لاشش بولونورم . بو خصوصه بعض و تائقه ده مالكم . بناء عليه كرلك شعبه لره كرلك عمومي اجتماعلره بوسائلدن بزى علاقه دار ايدن صفحهلرلى عامي نقطه نظر دن ايضاح و مدافعه به جاليشه جنم .

بشنجى شعبه ده حرت اعتباريله بين الملل مناسبات و قاديك موفق مسئله سي تدقيق اولونا جقدر . بو مسائله دائر خطره و راپورلم واردر . بك ايدوارم كه توركار و تورك جانلرلى حفته كى كاش فكرلرلى تصحيحه موفق اولم . قونفره نك كشاددن اوج كون اول تورنه كاديك ايجون ، قونفره نك ايتاليان اعضاسيله تامسه موفق اولم . ايتاليانلر ، توركلرك بودوعه اجابت ايتديكندن جوق عمون كور بولورلر . پروفه سورلك رسم كشاده بنى تقديم ايدركن توركار حفته كى حرمى البته نظر دفتكيزى جاب ايتشدر . قونفره نك ملي ظفر لرمز آوانه تصادق بر ايراطلدر . چونكه اونو ته ييكز غربك بر عقده سي واز : « دوشه آل و رلمز . »

« بو موسم ايتاليانك هم سياحت ، هم قونفره موسييدر . بو اى طرفنده يالكن تورنه ده ايكى قونفره انعقاد ايتكده در . موسيقي و اجتماعيات قونفره لر يلك هر برى ايجون ، جهانك هر طرفندن مرخصلر و متخصصلر كشددر . بالخاصه بين الملل اجتماعيات قونفره سي ، موضوع بحث و مناقشه ايديه جكي مسائلك اهميتي دولايه سياسي بر ماهيت كسب ايتكده در . تورن قونفره سنى الهام ايدن فكر ، حربدن سوكر اكي مسائل اقتصاديه و اجتماعيه نك مظاهرت مختلفه سنده متمدن ملتر آراسنده دها مسيقي بر اشتراك و تسانك تاميني در . مدنيتك ، ملترلك مساعى مشتركه سنك نغمه سى اولديني نظر دفته آلنر سه بو تسانده و اشتراك اهميتي قطعيا اهل ايديله من . حكومت سنيه نك دارالفنونلك بو قونفره به اشتراك ايتك صور تيله كوسترديكى علاقه يى ده ايتي تقدير ايديه بيلك ايجون ، قونفره به كوچوك بولوك مختلف ملترلك ايكى يوز قدر اعضا و مرخص كو ندر ديكى سويله مك كفايت ايدر .

قونفره به اشتراك ايدن مرخصلرك منسوب اولدقلى مملكتلر شونلردر : آلمانيا ، انگلتره ، اوستريا ، آرزانتين ، اسويتره ، اسپانيا ، ايتاليا ، آسرقا ، بلجيا ، توركيا ، چك - اسلاوايا ، فرانسه ، هولاندا ، دانمارقه ، كورجستان ، مجارستان ، بوغو - اسلاويا ، روسيه ، ارمنستان ، يونانستان !

قونفره بولون (۹ تشرين اول) قارنيا تو تياتروسنده مراسم خصوصه ايله كشاد ايدايى . تياترو صحنه سي قونفره به اشتراك ايدن اعضاسلك منسوب اولدقلى مملكت بايراقلرله دونانلش و بويانده سو كلى بايرامخز ده اخذ موقع ايله مشدى .

قونفره اعضاسى قونفره به مخصوص آلنون مداخله لر ينى حامل بولون يورلدى . قونفره ، قونفره نك رئيس فخر يسي ايتايدن و اسبق باش و ككلردن « بوزه لى » نك بر نطق افتتاحيه سيله كشاد ايدايى . سكران درت ياشنده بر بيزمترم اولان « بوزه لى » ايتاليانجه نطقنده اجتماعي الهام ايدن فكرلرلى و قونفره نك مساعيسندن صالح و مسائلك جهان ايجون تامين ايديله جكم منافي ايضاح ايله دى .

متعاقباً « مارك سالواغوزاجى » حكومت نامنه ؛ شهر امينى شهر نامنه اعضايه بيان خوش آمدى ايتدى . جنوره ده بولونان جمعيت اقوامك مرخصى صفتيله جمعيت كاتب عمومى سي ده فرانسزجه بك بليغ بر نطق ايراد ايشدكمن سوكر ا قونفره به اشتراك ايدن مملكتلر مرخصلر يله سوز و بولدى . مرخصلردن يالكن آلمان فرانسز تورك ، ارمي و بوغو اسلاويا مرخصلرلى سوز ايتته ديار . آلمان پروفيسور لردن « فون مايرت » آمانجه نطق فرانسزجه به ترجمه ايدله دكمن سوكر ا صور يون دارالفنونى نامنه پروفه سور زيد مفصل بر نطق ايراد ايتدى .

صيرا مرخصم مصلح الدين عادل بلك كشدى ، اجتماعيات استيتوسى مديري پروفه سور « فوزار تينى » عادل بكي حاضر ونه « خريطه ده كوچولن فقط قىلبرده بو يون بر ملتك اولادى » اولوق تقديم ايتدى . مصلح الدين عادل بك غابت سليس و جاذب بر لسان ايله فرانسزجه نطق ايراد ايله دى . عادل بك نطقنده حرب عموميتك استلزام ايله ديكى عظيم فداكارلرلى تضييق و تلافى ايتك ايجون دوامى بر صلح و مساوات تاسيسى غالب و مغلوب بونون ملتر ايجون بكانه امل اولديني

★ ★ ★

تورن اجتماعیات قونغرہ سی

یونان مرخصنک بیاناتی متعاقب مصلح الدین عادل بکک مهم بر مدافعه سی

قونغرہده موضوع بحث اولاره مسائل - بشنجی شعبه رئیس برتورک - روسی مرخصی جمعیت اقوام حقدنه زیورر؟ جمعیت اقوام قانون اساسی تعدیل ایرلیدیر - اقلیتلر سئولر - تورکلر مصلح بر مناقشه؛ یونان مرخصنک تکلیفی مصلح الدین عادل بکک مدافعه سی - تورکلر اقلیتلر حقوقلر عاشره بونوره هرآن رهبر اولمشر - یونان مرخصنک تکلیفی رد اولمشر - مستملکات مانده سی - انگلیز مرخصی اجتماعلر برلر نماور

دوما حار مخصوصدن :

ایکنجی مکتوب

تورن قونغرہ سنک مذاکراتی تعقیب ایله یونان ایچون اجتماعلرده بولونه بیلک مساعده سی استحصال ایتشدیر . قونغرہ بونون (۱۳ تشرین اول) برنجی اجتماع عمومی سی عقد ایتدی . قونغرہ اعضای دوت کون مختلف شعبه لرده جالیقه زرق هیات عمومی به عرض اولونجه تکلیفی احضار ایله مشدر . قونغرہک موضوع بحث ایدیکي مسائل حقدنه بر فیکر تام حاصل ایله یونان ایچون شعبه لرک حوزة تدقیقه عرض اولونان خصوصاً تکلیفی بر خلاصه سی

ایکنجی شعبه : جمعیت اقوام ، اقلیتلرک جایه سی ، مستملکات مانده سی ، بین المللی حقوق خصوصیه تک تسبیق مسئله لرنی ؛ ایکنجی شعبه : بین المللی تجارتک تسبیق ، کومرک بولتیقه سی ، شایر ، تحریب اولونان عمارتک اعمارنی و بین المللی تسامد مسئله لرنی ؛ اوچون شعبه : عسکری تشکیلات و تحذیراتلیجات ، ایتم و متقاعدیتلر ترقیبی ، حربه عایل اولان وطندا اشراک و وضعت اجتماعلری مسائلنی ؛ دردنجی شعبه : سی و سرمایه آراسته کی مناسبان ، اجتماعی سفورطلر ، بین المللی مساعی آنستیتولری و مهاجرین مسئله لرنی ؛ بشنجی شعبه : حرت نقطه نظرلرک بین المللی مناسبات ، مطبوعات و ادراغونلر ، حردن سوکره قادیلرک اجتماعی حیثانده موافق ، حریک تولید ایله دیکي سفانلاره قارشو مدافعه ملیه مسئله لرنی برنجی درجه تدقیق ایله مشدر .

رئیس تالیلردن هربری متاویبه برر شعبه به ریاست ایله دکتری ایچون ، مصلح الدین عادل بکک ده بومسانده بشنجی شعبه تک ایلمک اجتماعنده وظیفه ریاست ایفا ایله مشدر . عادل بک بزنی الک زیاده عاده اولونان مسائل شعبه لرده تدقیق ایله یونان ایچون ، برنجی و ایکنجی شعبه لرک مذاکره تده برر کون اشراک ایله مش و منافع وطنیه عرض تاس ایلمن خصوصاً تکلیفی بر نقطه نظرلرک مدافعه سی امرنده جدا بونوک موفقیتلر کومرک مشدر .

قونغرہک برنجی هیات عمومی اجتماع ، ایلیا اعیانلرک قونت « روسی » تک ریاستی آنلنده عقد ایتشدیر . جمعیت اقوامک تشکیلات حاضر سنک تعدیل حقدنهک مختلف تکلیفات میانده بالخاصه ، ملی روس جمعیتلرک جمعیت اقوامنده مرخصی بولونان موسیو بریاتیانوفاک تکلیفی مدافعه سی اکثریت عظیمه ایله قبول ایتشدیر . بریاتیانوفا و اولر آراسته حقوق نقطه نظرلرک قونغرہک و هیجین برمندن قومک جمعیت اقوام خارجنده برافاسانک دوعرو اولما یه جتی جمعیت اقوام مجلس عمومی سنک دها احرازانه بر فیکرله تاسیسی ایجاب ایله جتی ایضاح ایلمش ؛ و آلمان ، تورک ، کورجی مرخصلریله دیکر بعضی اعضا بوماسلاری مدافعه ایتشدیر . جمعیت اقوام مرخصی اوله زرق قونغرہده حاضر بولونان ذالمک ووردیکی ایضاحات ده استیخ ایله کدن سوکره قونغرہ شونجیلری اظهار ایتشدیر :

۱ - جمعیت اقوامک تشکیلات حاضره سی ده انا دلانه و احرازانه بر صورتده تعدیل ایله لیدر .
۲ - جمعیت داخل اولی ایتسن هر مستملک اولونک قبول ایلمسنه مانع اوله بیلجه ک قود رف اولونایدیر .
۳ - جمعیت اقوام مجلس عمومی سی اعضاسنه دها بونوک بر قیمت و نفوذ تأمین ایله . بیلک ایچون بونلرک حکومتلر طرفندن دکل ، متسبب اوله قاری ملکیتک هیات تشریحی لرلی طرفلرک و لاقول اوچرسنه مدته انتخابلری اساسی قبول ایله لیدر .
بوندن سوکره ، هر ملکنده اقلیتلری تشکیل ایدن عامرک حائز اوله جقاری حقوق و صلاحیتک درجانی موضوع بحث اولمشر . بو مسئله عمومی

علاقه دار ایدن مهم بر موضوع اولی اعتباریله اون قدر خطیب سوز آلمش و هر بری نقطه نظری سرد و مدافعه ایله مشدر . یونان مرخصی موسیو « تریاندا فیلیدیس » اقلیتلرک حقدنه تجاوز ایلمسنه مانع اوله جتی بر قوه مؤبدنک لزومی ایضاح بونوک ایچون « سهر » معاهده سنده قبول ایدیش اولان اساسانک ، خصوصیه شرقده بو حقدنه رعایت ایتمه کده اصرار ایدن منلاره تطبیقی تکلیف ایلمه سی اوزرینه مصلح الدین عادل بکک سوز آلمش و مفصل بر ناطق ایراد ایله مشدر . عادل بکک لطفک مهم قسملری بیجا اشارت ایتک ایتیم :

« اقلیتلر حقوقک محفوظیاتی تأمین ایچون بر قوه مؤبدنه احتیاج ایتشکدر . فقط بو قوه مؤبدنه ندر ؛ موضوع بحث اولان معاهده سنده علاقه دارلر طرفندن تصدیق ایدیش بر معاهده دکادرکه او راده سرد ایدن و حقوق بر نقطه نظرلرک مدافعه سی قابل اولما یان اساساری ، عادلانه بر اساس اوله ری قبول ایله . بر دیپلومات دکلم بر علم آدمی . مسائل سیاسی به تاس ایدیم . بو صلاحیتلر خارجنده در ، و عین زمانده بیابوروم که بر بر عامی قونغرده بولوتیورر و مسایل حاضره قاری علمی اساسلره ارجاع ایتک جالیقه بوزر . یونانی مسالکده اتم اقلیتلر حقدنه شرقده رعایت ایتیم منلاردن بحث ایتدی . بونکلر بر مقصد تجاوز تعقیب ایتک ایسته دکلری تخمین ایتک ایسته بومر . خصوصاً شرقده اقلیتلرک حقدنه رعایت ایتیم خصوصاً شرقده بونون شرقده و بیلک بونون جهانه مشال اراشه ایتش اولان تورک ملتک تاریخه و اوتاریتک بالخاصه قرن اخیرده بدا اولان عصرنه ، بونوک فایک روملره قارشو کومرکدی بونوک کندیلرک واقف اوله لرتده شنبه ایتیم بومر . تورکلر اقلیتلر حقدنه ، حتی او حقدنک سلطنت حقدنقه قسماً تعارض ایدن ایتمنده لاک رعایتلرک رد لرلر . فقط ادعا و اثبات ایله بیایرلری که ، تورکلرک آرایش ویا موقه اشغال آلتنده بولونمش اولان عملارده اقلیتلر دکل ، حتی اکثریتی تشکیل ایدن تورکلر و مسلمانلر بو حقدنه ، حتی حق حیانه تماماً مالکدیرلر . اگر بویله بر اده بولونولورسه هیات عمومی تکره بعضی واثقی علمی اراسته حاضریم . »

عادل بک بوندن سوکره بزده تا فاع عصرلرک بری اقلیتلرک حائز اوله دنی حقوق برر برر ایدم و ایضاح ایلمش و یونان مرخصنک بولمشرده ک تکلیفینک رد اولونانسی رجا ایلمش و روس مرخصی ده « تورکلیق سوزلرله تماماً اشراک ایدیم . بزده حاکم اولان افکار علمیه در ، انکار سیاسی و ضمیر دکادر . بزده یونان مرخصنک تکلیفینک رد اولونانسی طلب ایدیم » دیش و بعضی منافعه دن سوکره یونان مرخصنک تکلیفی بونوک بر اکثریتله رد اولونمشر . بومشله حقدنه قونغرجه اکثریتله قبول ایدین فکر علمی شورد :
[اقلیتلرک فیکری ، دینی ، تریوی ، سیاسی حقوق ملیله جتی جمعیت اقوام طرفلرک بر صورت مؤثرده تأمین ایله لیدر . اقلیتلر ، بو پایده ک حقلرک اظهار ایلمش اولمسندن دولای جمعیت اقوامه دوعروندن دوعرو به مراجعت ایله بیلمه لیدر] اوچون مسئله اوله زرق مستملکات مانده سی موضوع بحث اولمش ، بو بخنده بالخاصه ایلیان مرخصلری حرارتی بیاناتده بولونمشر . جهانده ک بونوک مستملکله صاحب اولان انگلیزک ، مرخصی اوله زرق بو اجتماعده کیمسه بولونامش و بناء علیه انگلیز نقطه نظری حقدنه قونغرہ تنویر ایله مشدر . قونغرہ بو مسئله حقدنه شو اساساری قبول ایله مشدر :

۱ - مستملکات مانده سی موقت بر مؤسسه اولالی و دوعروندن دوعرو به جتی اقوامک مرافعه سنه تابع بولونایدیر .

- ۲ - مستملکاتی تمدن ایله بیلک قالیبتی حائز اولان هر مات ، بو وظیفه تمدنی به اشراک ایله بیلمه و بو اعتبار ایله مانداترک موقت بر زمانه ایتیمه لیدر !
 - ۳ - مانداتر دولما ، مستملکاتک مواد ابتدایی سی اوزرته بر حق انحصاری حائز بولوناملیدر .
 - ۴ - کندی کندی اداره ایله بیلجه قالیبتی حائز اوله دنی جمعیت اقوامه قبول ایله بیلجه ک مرسته ایله احراز مختاریت ایله بیلمه لیدر .
- قونغرہ بومشالک مذاکراتی متعاقب کچ وقت تعقیب مذاکرات ایله مشدر . باریک مذاکراتی دیکر مکتوبه عرض ایله جکم .

